

DOELBEWUST FOKKEN DOET WONDEREN

Als men door het plaatsje Lemmer de N.O.P. inrijdt naar Rutten, komt men al gauw uit op de Gemaalweg. En als men deze weer enkele minuten volgt, dan ziet men in de weideperiode aan de linkerkant, als afwisseling tussen het zwartbonte vee, een onderbreking in het landschap in de vorm van een grote kudde roodblaarvee, groot en klein, zoals ons later bleek, zo'n 66 stuks bij elkaar. De ingewijde weet dan direct, dat dit het bedrijf van E. Bosma te Rutten is, één van de allerbeste blaarkopbedrijven uit Nederland en het enige in de Polder, waarbij het uitzonderlijk de rode in plaats van de zwarte kleur is, die in Zuid-Holland en Utrecht steeds meer afrek vindt.

Dat doelbewust fokken wonderen doet, wisten wij reeds, doch werden hiervan nog meer overtuigd, toen wij op een zonnige najaarsdag '65 een bezoek brachten aan bovengenoemd bedrijf van 30 ha op lichte grond, waarvan de helft weiland is. Bosma houdt hierop 66 stuks vee, waarvan 30 melkkoelen, 13 pinken, 1 of 2 stieren en de rest kuis- en stierkalveren. Wij hebben de gehele ochtend met hem zitten praten, zijn met hem zijn veestapel rondgelopen en laten hier volgen, wat hij ons vertelde over de opbouw van zijn fokkerij. Alvorens hiertoe over te gaan, willen wij eerst iets in het kort vertellen over de bloedopbouw van de blaarkoppen, zodat het verhaal dan beter is te volgen en hieruit blijkt hoe doelbewust Bosma steeds zijn stierenkeuze heeft gedaan.

Alle in het N.R.S. ingeschreven stieren van het blaarkop-

kopveeslag lopen terug op stamvader Keizer 550 S, die twee tweede klas pref. zoons leverde, nl. Adelbert 743 S en Baron van Groeve 727 S. In de Baron van Groeve-lijn vinden wij slechts 1 stier nl. Gustaaf 7 - 6350 S, die tweede klas pref. geworden is. In de Adelbert-lijn is dit heel wat gunstiger en vinden wij vijf tweede klas preferente stieren nl. Reinder van Alma 2364 S, Apollo 3128 S, Achilles 2 - 3715 S, Knaap van Alma 5928 S en Frits van Asinga 5883 S. Reinder van Alma en Apollo hebben beide Thomson 1971 S tot grootvader, waaruit ook hier de verwantschap blijkt.

Alle door Bosma gebruikte stieren voeren hoofdzakelijk dit bloed en zoals uit de bij dit artikel afgebeelde cirkelstamboom blijkt, is Apollo de stamvader van de laatste drie vermelde preferente stieren.

Bosma zit als eenling in deze fokkerij in de N.O.P. en heeft het op zijn eentje tot uitzonderlijk hoge prestaties gebracht. Hij vertelde ons, dat zijn schoonvader M. Tillema, die geen lid van het stamboek was in 1926 zijn eerste roodblaar kalve fokte, dat hij Grietje noemde. Alle koelen wier naam met een G beginnen voeren terug op deze stammoeder Grietje, en zo kreeg later iedere familie een bepaalde beginletter, zodat men nu direct ziet tot welke familie een bepaald dier behoort.

Tillema gebruikte vanaf 1926 steeds roodblaar-stieren en in 1941 verliet de laatste zwartblaar het bedrijf, zodat Bosma in 1942, toen hij trouwde, een geheel roodblaar bedrijf overnam. Hij werd meteen lid van het G.B.R.S. Toen in dat jaar zijn dieren als R-koelen werden opgenomen, waren er reeds verschillende families aanwezig.

In 1947 kwam de eerste teleurstelling en moesten er 19 dieren worden opgeruimd wegens t.b.c.-reacties. Hij wist echter gelukkig de kalfjes aan te houden en t.b.c.-vrij op te fokken. Daarnaast moest hij bovendien voor aanvulling aankopen.

In 1951 kocht hij het roodblaarkalf Daantje, later 25700 KS, geboren uit zwartblaar ouders met Hertog 3220 S als vader en de preferente Stammoeder Da 21011 KS als moeder, die weer ingeteeld is op Richard 3390 S, een achterkleinzoon van Baron van Groeve, zodat er nu voor het eerst uit deze lijn bloed in zijn fokkerij kwam. Daantje volgde het voetspoor van haar moeder en werd met 13 punten preferente stammoeder.

In 1945 ging het bedrijf over naar het N.R.S. en werden de S- en R-koelen als zodanig overgeschreven. In 1949 kocht Bosma Janus 4342 S uit de zwartblaar stal van Britzel. De vader van Janus was de tweede klas pref. Achilles 2. De nieuwkoop bleek een gelukkige koop te zijn, daar hij een hele duw gaf in de goede richting en Bosma fokte er 14 melkkoelen van, waarvan er in 1959 nog zeven op zijn bedrijf waren. Hier van is er 1 twaalf jaar geworden en zes jaar. Vijf hiervan werden in het K.S. opgenomen. Hij kunnen wel zeggen, dat Janus de eerste slevige fundamenteen heeft gelegd voor dit bedrijf, daar het daarna steeds beter is geworden. Thans is het zo, dat het gehele bedrijf, uitgezonderd Daantje 25700 KS en Gratia 27645

KS door Janus en zijn opvolgers Achilles 2 bloed voert.

In 1954 kocht Bosma het stierkalf Frits van Asinga, die later pref. tweede klasse werd en waarvan de invloed door zijn zoons en kleinzons en zelfs reeds achterkleinzons zeer groot is op de roodblaarfokkerij. In mei 1955 kreeg Bosma een bedrijf in de N.O.P. in Rutten op lichte grond en ging hij Zuidhorn verlaten. Door deze verhuizing kwam hij als enige roodblaarfokker in deze nieuwe polder en dit is nog steeds het geval. Zijn veestapel sloeg er gelukkig best aan en Frits van Asinga bleek al spoedig een beste koop te zijn geweest. Hij is ingeteeld, zowel van vaders als moeders kant op de beide preferente stieren Achilles 2 en Reinder van Alma, terwijl de moeder en beide grootmoeders opgenomen zijn in het K.S., wat zowel pleit voor exterieur als produktie.

Deze stier heeft zijn stempel op dit bedrijf gezet, tijdens zijn driejarige dekperiode. Daarna heeft hij hetzelfde gedaan, achterenvolgens op de bedrijven van J. Bosma te Zuidwolda en van H. Angenent te Woubrugge in Zuid-Holland op grond van zijn prestaties op deze drie bedrijven heeft hij het hoge predikaat tweede klas preferent gehaald. Van Angenent is hij verhuisd naar het k.i.-station Vita Nova te Hazerswoude. Uit dit alles blijkt dat de combinatie van Fr. v. A. op Janus dochters bij Bosma uitstekend geslaagd genoemd kan worden.

In 1959 begon het bedrijf van Bosma in hoge mate nationaal de aandacht te trekken. Een groep van zes eigengefokte volbloeden van Fr. v. A. behaalde op de nationale N.R.S.-tentoonstelling in Den Bosch de 1 A-prijs. Zijn koe Gracia 27695 KS werd res. kampioene. Haar zoon Gandi 5850 S kreeg de 1 A-prijs. Deze stier had Arie 6401 S, die het bloed voert van beide volle broers de pref. Achilles 2 en Achilles 3 tot vader. Ideaaltje 2 - 22679 KS pref. stammoeder, de moeder van Adriaan 6001 S is nl. een dochter van de pref. Achilles 2 en haar moeder is weer een dochter van de tweede kl s pref. Reinder van Alma. Zoals wij dus kunnen constateren telkens weer intelt op Apollo via Achilles 2 en 3 en steeds weer pref. bloed van de kant van de pref. Adelbert.

Ofschoon Arie de ontwikkeling en het type en de ruimte en rompdiepte wel gaf, bedierf hij het een en ander aan de uiervorm in de voorkwartieren en wel speciaal in het linkervoorkwartier, zodat Bosma ging zoeken naar een stier van een moeder met een excellent uier. Ook de zoon van Arie, de stier Rektor, die bij de k.i. in Groningen gebruikt werd, vererfde dezelfde fout. Bosma vond als opvolger van Arie de stier Bertus van Oostheem, een kleinzoon van Adriaan en de R-moeder Betje, die een uitzonderlijk fraai uier vertoonde. Deze B. v. O., die van zwartblaar ouders afstamde heeft met de paring met de Arie-dochters de uiers goed verbeterd. Met Bertus zat van vaderskant de bloedvoering dus wel weer goed. Betje was echter door haar onbekende afstamming een riskante factor. Het is gelukkig goed uitgekomen.

Als opvolger van Bertus v. O. vond Bosma de stier

Dochters van Bertus van Oostheem op stal. Gracia staat op de voorgrond. Produktie op 2,9 jaar 5460 kg melk, 4,30 pct. vet in 305 dagen en 3,70 pct. eiwit

Gebruikt bij E. Bosma te Rutten achtereenvolgens vanaf 1949:

1. Janus 4342 S
2. Frits van Asinga 5883 S
3. Arie 6401 S
4. Bertus van Oostheem 7327 S
5. Marrinus 7684 S
6. Cesar, die u niet in dit schema terugvondt van vaders kant, doch er wel op terugloopt via zijn twee grootmoeders
7. Bij niet-Marrinus-dochters fokt Bosma met Grando van Rutten 8054 S, die thans bij zijn broer in Zuidwolde staat

Bij dit fokschema van stal Bosma te Rutten merken we op, dat de volgende dieren 2e klas preferent zijn:

1. Apollo 3128 S
2. Achilles II 3715 S
3. Knaap van Alma 5928 S
4. Frits van Asinga 5883 S

Bij E. Bosma geboren en verkocht naar het k.l.-station Vita Nova te Hazzerswede:

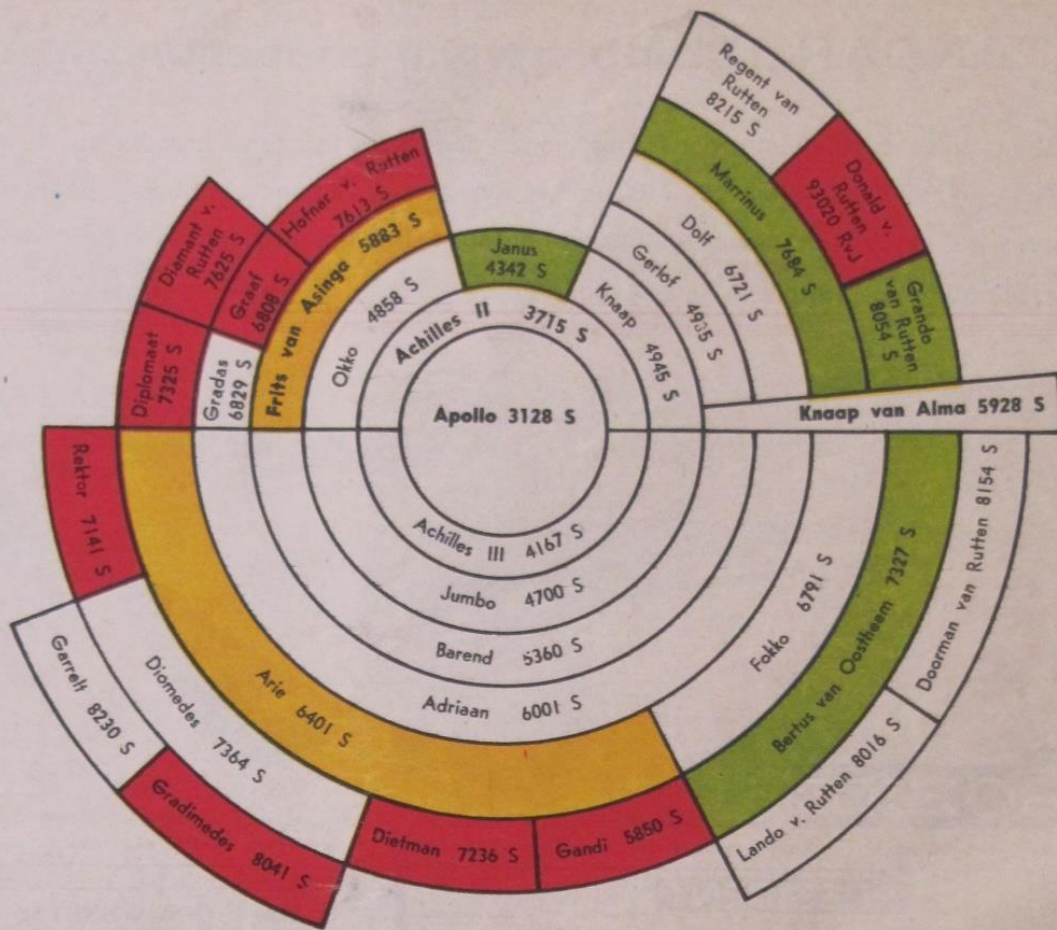
1. Graaf 6806 S
2. Dietsman 7236 S
3. Gandi 5850
4. Hofnar v. Rutten 7613 S
5. Dietsman van Rutten 7625 S
6. Diplomaat 7325 S
7. Donald van Rutten 8020 RvJ
8. De Arie-kleuren Graafmedes 8041 S

Bij E. Bosma geboren en verkocht voor k.l. in Groningen:

1. Rektor 7141 S

Eerst gebruikt door E. Bosma en later door de k.l.-ver. Vita Nova:

1. Frits van Asinga 5884 S
 2. Arie 6401 S
- De genoemde stier Grando van Rutten 8054 S pref. 2e kl. van Marrinus 7684 S uit de Frits van Asinga dochter Grafs, welke genoemde pref. stammoeder Gratia tot moeder heeft, is inmiddels verkocht aan de ver. voor k.l. Noord-Groningen, te Wiasum.

Marrinus, die eveneens uit zwartblauw ouders komt. Eerst heeft hij dienst gedaan op het roodblauw bedrijf van T. v. Ingen te Woerden. Zijn moeder was ingeteeld op Apollo, zodat wij hier weer een stier zien gebruiken, die nauw verwant was aan zijn voorgangers en dus aan de gehele stal van Bosma.

Na Marrinus fokt hij thans met Cesar, afkomstig van het roodblauw bedrijf van M. Keur te Garrelsweer, een zoon van Ceus en de pref. Stammoeder Siena 28279 KS, nationaal kampioene in 1959. Hier zien wij inteele op Dirk 2626, een zoon van Thomson 1971, die de grootvader was van Apollo. Van moederszijde vinden wij weer Achilles 2- en Reinder van Alma-bloed, dus al met al weer in de lijn van Bosma zijn bloedvoering.

Op onze vraag of hij nog last had van valse aftekeningen, die nogal eens bij roodblaren voorkomen, vertelde hij dat hij hiervan sinds het gebruik van B. v. O. geen last meer van had. Hij laat al zijn koeien op bloedgroepen onderzoeken en werkt nauw samen met dr. Bouw te Wageningen. Nu bleek, dat bij Gracia en ook bij haar vader een bloedgroep zat, die niet in de stal Bosma voorkwam. De drie dochters van Gracia vertoonden deze bloedgroep niet, doch wel haar zoon Gandi die evenals Arie in de fokkerij niet altijd zuiver op de kleur bleek te zijn. Mogelijk zal het bloedonderzoek in de toekomst op dit gebied nuttig kunnen werken. De stal van Bosma vormt zeer zeker een mooi studieterrin voor dr. Bouw en zijn instituut. Laat ons hopen, dat er door deze samenwerking iets belangrijks voor de veefokkerij uit voortkomt.

Bosma vertelde, dat hij alle kuis- en stierkalveren aanhoudt en na een selectie de overige verkoopt, wegens gebrek aan stalruimte. De uitgeleeteerde dieren, die zeer zeker boven het gemiddelde liggen, worden zo mogelijk in één koop aan één fokker verkocht om de aanwas van nieuwe roodblaarkopfokkers te bevorderen. Ook dit jaar had hij drie melkvaarzen en vijf schotten te koop, wegens te weinig stalruimte. Eens kocht een fokker 8 stuks tegelijk bij hem van diverse leeftijden, waarbij drie van twaalf jaar, waaronder twee pref. stammoeders die het bij de nieuwe eigenaar nog goed in de fokkerij hebben gedaan.

Bosma acht het vooral belangrijk, dat er veel kuis-kalveren geboren worden, daar dit de selectiemogelijkheden vergroot. Van Bertus v. O. fokte hij er b.v. zelfs 19 in één jaar.

Dit jaar heeft hij voor het eerst vier stierkalveren van zijn minste koeien, nuchter voor de mesterij verkocht, wegens de hoge prijs van f 300 per stuk. Negen hadden reeds een plaatsje voor de fokkerij gevonden en toen wij er waren, liepen er nog vijf, waaronder beslist een paar knappe.

Uit zijn gegevens bleek, dat hij ook in hoge mate leverancier is van k.l.-stieren. Aan de k.l. in Groningen heeft hij slechts 1 stier, nl. de Arie-zoon Rektor verkocht. In Zuid-Holland en Utrecht, waar de rode kleur veel meer in trek is, zijn in de loop der jaren de volgende stieren aan de k.l.-ver. Vita Nova, te Hazzers-

woude verkocht, die door Bosma gefokt waren. Dit waren achtereenvolgens Graaf, Dietsman, Gandi, Hofnar v. Rutten, Diamant v. Rutten, Diplomaat en Donald v. Rutten, terwijl de door hem gebruikte stieren Fr. v. A en Arie ten slotte ook op dit k.l.-station hun leven hebben geëindigd. Gandi heeft eerst natuurlijk gedekt op het bedrijf van J. G. Garritsen te Alphen a.d. Rijn. Naast deze door Bosma gefokte stieren, die hun weg naar de k.l. hebben gevonden, vindt men zeer veel particuliere stieren die van zijn bedrijf afkomstig zijn of het bloed van zijn stal voeren, vooral in Zuid-Holland en Utrecht.

Bij onze rondgang over zijn bedrijf zagen wij nog 8 dochters van Frits v. Asinga. Deze hadden op een gemiddelde leeftijd van zes jaar en zeven maanden gemiddeld 5296 kg melk met 4,33 pct. vet en 3,73 pct. eiwit in 298 dagen geproduceerd. De hoogste levensproductie dochter, die van Fr. v. A. thans nog in leven is, is de pref. stammoeder Dora 31221 KS, die op 9-jarige leeftijd bijna 50.000 KG melk geproduceerd heeft met ruim 4,10 pct. vet. Zij werd op 4-4-'64 pref. stammoeder met 13 punten voor haar eerste vier afstammelingen.

Van Arie zagen wij nog vier dochters, die op een gem. leeftijd van 4,9 gem. 5423 kg met 4,20 pct. vet en 3,68 pct. eiwit in 307 dagen hadden geproduceerd.

Van Bertus v. Oostheem zagen wij 8 melkvaarzen, waaronder één, die als kalf gedekt was en op 1,6 j. afgekalfd had. De gem. productie van deze acht vaarzen op 2,2 j. was 4523 kg melk met 3,93 pct. vet in 300 dagen met 3,54 pct. eiwit.

De 8 Fr. v. A.-dochters waren gem. met 84,7 pnt. in het N.R.S. ingeschreven, de vier Arie-dochters met 81 pnt. en de acht B. v. O.-melkvaarzen met 81. De door Bosma provinciaal behaalde prijzen in de provincie Groningen hebben wij niet overgenomen. Over zijn eerste nationale lauweren in 1959 hebben wij het reeds gehad. In 1964 waren zijn successen nationaal weer groot. Geesje, een dochter van de res. kampioene 1959 t.w. Gracia, die in 1959 18 bij de melkvaarzen stond, werd in 1964 nationaal res. kampioene bij de droogstaande drachtige koeien. Bij de jonge stieren werd zijn stier Grando v. Rutten 1 A,

Diet, ingeschreven met 90 punten, 3,2 jaar 4516 kg melk, 5,05 pct. vet in 307 dagen en 3,75 pct. eiwit

Geesje en Leonora, dochters van Frits van Asinga. Productie van Geesje, oud 7.10 jaar: 5504 kg melk, 4,52 pct. vet, 249 dagen, 4,03 pct. eiwit. Productie van Leonora op 8-jar. leeftijd: 6243 kg melk, 4,64 pct. vet 305 dagen en 3,57 pct. eiwit

Dochters van Marrinus, dragende pinken

DOELBEWUST FOKKEN DOET WONDEREN

(Vervolg)

terwijl Marrinus bij de oude stieren de 1 C-plaats bezette. Met zijn groep eigengefokte volbloeden werd hij weer 1 A.

Zoals in het begin reeds vermeld, heeft Bosma het geluk gehad zijn fokkerij op te kunnen bouwen op een paar stammoeders, waarvan de familie der Grietjes de stal van zijn schoonvader reeds bevolkten. Het kalf Daantje, dat hij in 1951 voor f 350 kocht, werd een tweede stammoeder in zijn bedrijf. Uit deze fam. heeft hij niet alleen goede koeien, doch ook k.i.-waardige stieren gefokt. De koe Diet 32350 KS uit de D-familie was een extra goede koe. Zij werd in het N.R.S. opgenomen met 90 pnt., een A voor Algem. voorkomen en voor type en AB voor de rest. Deze dochter van Fr. v. A. leverde de k.i.-stieren Diplomaat en Dietman. Diet had door betrapting van een speen een lelijke steeds lopende lekspeen gekregen, waardoor de produktie steeds aan de lage kant bleef. Na alles geprobeerd te hebben heeft Bosma dit jaar baat gevonden bij een plastic isolatieverband, dat hij er bij het melken om kan laten zitten en waardoor de melk er thans niet meer continu uitloopt. De lopende lijst wordt thans best en zal zeer zeker 1000 tot 1500 kg hoger zijn dan voorheen.

Doortje eveneens dus uit de D-familie leverde de k.i.-waardige stieren Diamant v. Rutten, een Graaf-zoon en Donald v. Rutten, een Marrinus-zoon. Bovendien leverde Doortje met B. v. O. Doorman v. Rutten, die 1 A werd op de centrale keuring te Woerden en bij mevr. Straathof v. Blokland te Rijpwetering staat. Als derde stammoeder, die waarschijnlijk als fam. betekenis zal krijgen noemde Bosma ons Roelie, een Fr. v. A.-dochter uit een Janus-dochter. Grootmoeder is de stammoeder Rika, die hij als 13-jarige nog voor de fokkerij verkocht en reeds 83000 KG melk geproduceerd heeft. Van deze fam. had hij thans nog drie melken kalfskoeien, plus jongvee, zodat de kans groot is, dat ook de R-fam. in de toekomst als belangrijke derde fam. een rol van betekenis in deze fokkerij zal gaan spelen.

De vierde fam. de J-fam. met als stammoeder José heeft het niet ver gebracht.

Wij zagen nog slechts drie melkdieren hiervan.

Volgens het jaarverslag 1964 van de Prov. Melkcon-

trole dienst om heel de prov. Overijssel heeft Bosma de volgende gemiddelde produkten

kg melk	pct. vet	kg vet	aantal melkd.	pct. eiwit	kg eiwit
5058	4,24	214,5	299	3,60	182,1

Het vorig jaar waren zijn dieren met gem. 82,2 pnt. ingeschreven, waaruit moge blijken, dat een best exterieur en een hoge produktie zeer goed samen kunnen gaan. Hij heeft vier pref. stammoeders gefokt, waarvan er nog 1 op zijn bedrijf aanwezig is.

Tien van zijn koeien hebben de KS en de rest is alles S. Voor pref. stammoeder zijn er een paar voor onderzoek naar het N.R.S. Tijdens het schrijven van deze reportage bereikte ons het bericht dat Gracia met 17 punten voor 4 afstammelingen pref. stammoeder geworden is. Zeer zeker een uitzonderlijke prestatie! Zoals uit bovenstaande volgt is het door ons bezochte fokbedrijf een studie waard en kan men er uit leren, hoe een fokkerij op te bouwen is.

Bosma heeft ons veel verteld, zowel van zijn voor- als tegenspoed. De voorspoed is gelukkig het grootst geweest. Het is niet alles wijsheid geweest, daar ook de factor geluk een rol heeft gespeeld, zoals praktisch in ieder fokbedrijf het geval is. Bosma heeft echter altijd een vast doel voor ogen gehad n. een roodblaarkoe te fokken met een sterke constitutie, goede produktie-eigenschappen en verder een ontwikkeling en bespiering, die bij het type van dit uitzonderlijk mooie veeslag behoren. Degenen, die dit bedrijf wel eens bezocht hebben, hebben kunnen constateren, dat Bosma dit doel dicht benaderd heeft. En als men ziet, wat hij bereikt heeft op die lichte grond, door een verstandig bouwplan in verband met zijn voeder-schema voor zoveel mogelijk voedermiddelen van eigen bedrijf, dan zal men respect hebben voor het door hem bereikte.

Dan begrijpt men dat roodblaar fokken geen sport-fokkerij is, doch dat het een economisch verantwoorde vee fokkerij en -houderij is, die foktechnisch een gezonde basis heeft en die zeer zeker in onze huidige maatschappij past, zowel voor de zuivel- als de vlees- produktie.

Bij het verlaten van de gastvrije woning zijn wij vertrokken in de overtuiging, dat wij onze tijd doorgebracht hadden bij een boer die zijn vak verstond en een fokker, die een grondige studie had gemaakt van de bloedopbouw van de blaarkopfokkerij, om op die wijze een fokkerij op te kunnen bouwen, die wat dit veeslag betreft als enig genoemd mag worden in Nederland. Naast dit serieus werken op eigen bedrijf en in de fokkerij beweegt de heer Bosma zich actief in verenigings en organisatorisch werk. Zo is hij o.a. voorzitter van de melkcontrolevereniging Lemmer e.o.; plaatselijk bestuurslid van de veeleestudie-club NOP; secretaris van de landelijke beroepskring van het Gereformeerd Maatschappelijk Verbond. Voor deze organisatie is hij tevens voorzitter van de Agrarische beroepskring Noord-Oost-Nederland.

